

5

CONCLUSIONS I PROPOSTES

5.1 CONCLUSIONS

De l'amplitud de la informació recollida mitjançant els instruments descrits podem extreure un ampli ventall de conclusions.

El nostre estudi pretén:

- i. Per una part deixar palesa la valoració de l'educació dins de la construcció de la UE.
- ii. Per l'altra, conèixer quina és la realitat sobre la dimensió europea als centres d'ESO del Tarragonès per la qual cosa hem aplicat un qüestionari i unes entrevistes i hem recollit material de diverses institucions educatives.

Això ens ha permès analitzar tres aspectes diferents: el què es fa als centres, els coneixements que es tenen sobre la UE i la valoració general que en fan de la mateixa els professors i alumnes.

De l'estudi realitzat s'extrauen diverses conclusions a partir de les quals fem unes propostes per millorar i apropar la dimensió europea al col·lectiu de professionals de la docència i la pedagogia.

i. VALORACIÓ DE L'EDUCACIÓ DINS DE LA CONSTRUCCIÓ DE LA UE

Respecte a aquest primer punt ens va semblar oportú presentar una part històrica per entendre de la millor manera possible l'evolució de la UE i veure com en els darrers anys s'ha generat una transformació en pro de la unitat europea.

El seguiment de les dades sobre la construcció de la UE i la seva actualització creiem que és el primer pas per afavorir una dimensió europea en l'educació. Per aquest motiu hem dedicat tanta extensió a aquests capítols teòrics. Creiem que la seva consulta podrà ésser útil pels educadors motivats pel tema. Així mateix, amb la múltiple informació bibliogràfica i de consulta es podrà completar i actualitzar permanentment les dades.

Per una altra banda la descripció detallada del procés de construcció europea i les seves funcions són la clau per poder tractar el tema adequadament als centres.

Concretament el material elaborat en el primer capítol, *La Unió Europea: marc històric, polític i legislatiu*, ens ha ajudat a emmarcar tot el procés de construcció europea des dels propis marcs, i han estat la base teòrica per identificar la diversitat de conceptes que com a ciutadans s'haurien de conèixer.

És cert que hi ha molta informació sobre cada un dels temes desenvolupats, però l'esforç ha estat sobretot, en fer-ne la classificació i tria dels aspectes que creiem imprescindibles per conèixer i comprendre la transformació de la UE en tots els seus àmbits.

Cal comentar com la dispersió de la informació, ha estat una dificultat afegida, ja que no sempre un mateix tema es troba desenvolupat d'igual forma. El fet d'anar recollint informació des dels anys 1997-1998 fins al 2003, ens ha aportat una visió cronològica del procés més recent. Així hem vist l'evolució de la UE i com cada un dels països ampliava la seva participació fins arribar a marcs legals conjunts.

- De fet tots els Tractats dissenyats des de la UE són un reflex de la voluntat de treballar de manera conjunta per la unitat europea, fins a projectar la màxima, fins ara, en un nou document participatiu com és La Constitució Europea, que en definitiva pot ajudar al ciutadà europeu a comprendre tot l'engranatge en un sol document. Però en tot aquest procés, es fa palesa encara, la importància dels aspectes econòmics i es perfila la necessitat dels interessos socials i educatius si veritablement volem aquesta Europa per la Pau i la Unitat. L'educació és un element clau en la futura Europa, això ja ho van afirmar els anomenats "*pares de la UE*" en R. Schuman i J. Monnet.
- Per altre part, la recerca documental remarca la importància actual de la construcció europea en un moment en que la seva constitució està a punt d'aprovar-se, així com també a augmentar el nombre de països Membres des del dia 1 de maig de 2004.
- D'aquí es deriva la importància creixent que s'ha anat destacant en l'educació per aconseguir una consciència de ciutadania europea. En aquest sentit des de la UE hi ha un desplegament de mitjans i instruments per orientar i facilitar la realització d'accions educatives concretes que afavoreixen la dimensió europea.

Però és en el segon capítol on s'aprofundeix sobre l'atenció de l'educació a la UE. Així després de presentar les etapes en les quals es pot contemplar aquesta vinculació, hem fet un anàlisi de com és tractada l'educació en diversos documents oficials com són els Tractats de la UE.

- En cada un d'ells queda manifestat com l'educació hi apareix de menys a més rellevància a mesura que ens apropem a l'any 2000, tot i que a través dels programes educatius (Sòcrates, Erasmus...) es tenia clar l'objectiu de potenciar la relació entre els estudiants dels països membres de la UE.
- Cal destacar també com tots els programes educatius han estat valorats positivament pels Estats Membres i pel Govern de Catalunya.
- Es fa palesa també com pràcticament a tots els països de la UE, els sistemes educatius han passat diverses reformes educatives amb l'objectiu de regular de manera conjunta els estudis a tots els nivells (primària, secundària, i els estudis superiors, etc.), per tal de facilitar la mobilitat i l'intercanvi sense generar dificultats professionals.
- Podem destacar els documents elaborats per afavorir la diversitat educativa a la UE (Llibre Verd —1993—; Llibre Blanc —1995—; Llibre Verd —1996—) que servien per marcar unes pautes i objectius generals a tenir en compte per cada país Membre en els seus sistemes educatius.
- Finalment un *projecte de programa de treball pel seguiment sobre els objectius concrets d'educació i formació*, que es va avaluar el 2003 amb resultats força interessants, valora positivament l'esforç que molts dels països Membres han realitzat en la seva política educativa dissenyant sistemes educatius actuals i propis del s.XXI, però alhora fa una crítica clara a quasi tots els països, perquè a les reformes si ha fet molt poca inversió en recursos humans, la qual cosa ha dificultat fins ara, aconseguir els objectius propis de les mateixes.
- A l'Estat Espanyol, analitzant les dues darreres reformes —LOGSE i LOCE— també es fa palesa aquesta necessitat de la dotació de recursos humans. És cert però que en cada una d'elles la dimensió europea de l'educació si reflecteix en diversos apartats i s'especifica que des de cada escola és una dimensió a treballar de manera específica i general a través dels currículums, crèdits de síntesi, etc.
- Des del Govern de Catalunya hi ha diversitat d'accions al llarg dels darrers anys que tenen com a objectiu potenciar la sensibilització vers la Unió Europea. Un exemple podria ser la web del Departament d'Ensenyament i d'altres vinculades a l'educació on es pot accedir a informacions generals i concretes sobre activitats per desenvolupar la dimensió europea, la relació establerta amb el Patronat Català Pro Europa i l'Oficina Científica de Cooperació Educativa faciliten el material de divulgació sobre l'ampliació de la UE entre altres temes.

ii. LA DIMENSIÓ EUROPEA DE L'EDUCACIÓ ALS CENTRES D'ESO DEL TARRAGONÈS

Pel que fa al coneixement d'aquesta realitat de la UE que es materialitza en l'educació impartida als alumnes de secundària obligatòria del Tarragonès hem de dir que de la informació descrita en el capítol quart podem extreure les següents conclusions:

ii.a ACTITUD

Existeix una actitud favorable i un interès vers el desenvolupament de la dimensió europea de l'educació. Ja el mateix fet de passar pels centres amb els qüestionaris, va fer repensar l'aspecte europeu i la nova manera de dissenyar alguns plans d'actuació per millorar i motivar vers aquesta dimensió. Fins i tot des de la direcció ho analitzaven com una tasca important a treballar de manera global al centre.

Les entrevistes confirmaven aquesta actitud de preocupació vers el tema europeu com a quelcom encara no encertadament resolt per treballar i motivar més als alumnes.

ii.b PARTICIPACIÓ DELS CENTRES EN PROGRAMES EUROPEUS

- Pel que fa a la participació dels centres en programes europeus, des de la comarca del Tarragonès es podria valorar com a baixa ja que, per exemple, dels 29 centres, només 6 hi estaven participant l'any 2002. Malgrat tot, els alumnes i professors dels centres que han participat en programes o projectes europeus valoren més positivament els aspectes europeus i afirmen que els alumnes capten de manera diferent la diversitat europea i la necessitat de conèixer les realitats que ens envolten.
- En contrast a algunes dades sobre el bon nivell de participació a programes europeus, veiem com el que es fa en realitat als centres del Tarragonès, i el més important, el què es pensa per part dels professors i alumnes no és del tot coherent. Veiem una pobresa d'accions, tot i que l'*Agència Estatal Sòcrates* ha afirmat que un de cada tres projectes europeus corresponen a Catalunya.
- Els professors que participen en projectes europeus, demanen un millor reconeixement, no només per part de l'administració, sinó pel propi col·lectiu de professors del centre, tot i que

generalment, reben el suport de la direcció del mateix. Aquesta conclusió forma part de les opinions dels professionals de l'educació que participen activament en programes europeus.

ii.c COM ES TREBALLA LA DIMENSIÓ EUROPEA ALS CENTRES D'ESO DEL TARRAGONÈS

- Respecte a com es treballa la dimensió europea, alguns centres han dissenyat crèdits de lliure elecció o crèdits variables per treballar temes europeus i donar a conèixer la diversitat als propis alumnes. A través dels resultats obtinguts observem que el percentatge de crèdits específics, és molt baix, un 14,59% diu sí i el 85,41% manifesta una resposta negativa, alguns dels crèdits són: crèdit específic d'Europa, "l'Illa misteriosa", "Amics de la Comunitat Europea", etc.
- En canvi són molts els que ho treballen des de la pròpia assignatura i més concretament des de l'àrea de Ciències Socials (248 alumnes així ho han manifestat) que és des d'on més s'estudien els continguts sobre la UE. A cada curs hi ha una distribució curricular, però és a tercer d'ESO on més es ressalta el treball d'aquests conceptes, un 21,43% de tercer ha respost afirmativament.
- Les dades obtingudes a través dels qüestionaris dels professors completen aquesta informació, ja que el 30,77% treballa els continguts en temes específics, el 3,85% en una activitat extracurricular i el 6,73% durant tot el crèdit. El 40,38% afirma treballar conceptes i coneixements sobre la UE. Pel que fa a la metodologia d'aplicació, el 74,04% no utilitza cap metodologia diferent a les habituals, però el 18,27% afirma que sí.

ii.d CONEIXEMENTS

- Pel que fa als coneixements que tenen tant els alumnes com els professors, tal i com s'expressa en els qüestionaris passats als mateixos, manifesten en general un nivell baix de coneixements que facin referència a la UE.

Concretament sobre temes que podrien ésser centrals com per exemple els següents:

Pels alumnes, el concepte d'Eurodiputat contesten que no el coneixen gens el 43,77%, pel que fa a Maastricht, el 51,60%, en canvi l'Euro el 42,17% contesta molt i el 39,86 % bastant.

- Pel que fa als professors, valoren el seus coneixements sobre la UE el 10,58% gens i el 48,08% poc i només el 5,77% contesta molt.

Tot i aquests resultats el 94,23% del professorat creu que és necessària l'ampliació dels continguts sobre aquests temes.

ii.e VALORACIÓ QUE ES FA DE LA UE

- Per altra banda, en relació a la valoració que es fa de la Unió Europea, majoritàriament alumnes i professors analitzen el procés de construcció europea com a quelcom positiu, el 52,67% valora com a interessant la idea d'Europa i són també els alumnes de tercer els qui presenten un percentatge més favorable, el 62,5%. Per part dels professors, és també el 63,46% que valora com a interessant la idea d'Europa. Remarquen la necessitat d'eines generals i específiques per poder treballar amb rigurositat (el 37,5% manifesta que li manquen coneixements, el 17,31% material i el 15,38% motivació).
- A través dels resultats dels qüestionaris dels professors i dels alumnes es percep la necessitat d'adquirir més coneixements de la UE. Per això els professors, el 94,23%, manifesten que s'han d'incloure aquests coneixements través de la formació.

ii.f PRESENCIA DE LA PERSPECTIVA EUROPEA A LA COMARCA DEL TARRAGONÈS

- Es pot afirmar que a les institucions educatives del Tarragonès en sentit ampli, hi ha una presència de la perspectiva europea, com hem vist en alguns plans d'estudi d'algunes facultats de la Universitat Rovira i Virgili.
- Aquesta presència es veu també en institucions específiques creades per difondre i facilitar la informació sobre la UE als diferents nivells educatius (a la URV, en tots els seus serveis, al Departament d'Ensenyament i Centre de Recursos).

ii.g NECESSITAT DE FORMACIÓ

- Malgrat això, els professors tenen consciència que en la seva formació aquesta temàtica és insuficient. Segurament caldria intensificar-la passant a ésser temes específics curriculars, sobretot pels futurs professors.